

Hoofdstuk 1

De levende God

Een man zat diep in de put. Hij had zijn bedrijf verloren; verdriet en wanhoop hielden hem gevangen. Zijn vrouw zag hoe gebroken en ontroostbaar hij was. De volgende ochtend kwam zij met een bedrukt gezicht de trap af. Haar man keek op en vroeg bezorgd: ‘Wat is er met je aan de hand?’ Ze antwoordde: ‘Ik had vannacht een droom ... Ik droomde dat God gestorven was. Het was zo aangrijpend, dat de engelen in de hemel huilden en de heiligen op aarde hun hart voelden breken.’ Verbijsterd riep haar man uit: ‘Maar dat is onmogelijk! God kan niet sterven. Hij leeft tot in eeuwigheid om Zijn volk te troosten en te dragen!’ Op dat moment klaarde haar gezicht op. Ze keek hem aan en zei zacht, maar beslist: ‘Precies. En daarom wil ik je iets zeggen: je gedraagt je alsof God dood is. Maar zolang Hij leeft, is Zijn volk veilig.’

Deze korte vertelling, ontleend aan een preek van Spurgeon, laat ons zien hoe snel ook wij vergeten dat God leeft en dat Hij Zijn kinderen geen ogenblik uit het oog verliest.²

Israëls belijdenis

Te midden van volken met hun vele afgoden belijdt Israël: Jahwe is de Levende. Niet de vraag of die afgoden bestaan staat centraal, maar hun machteloosheid. Het Oude Testament erkent hun bestaan eenvoudig omdat andere volken hen aanbidden, maar in feite zijn ze niet meer dan levenloze beelden. Nu zal elke religie zeggen dat haar god leeft, maar Israël belijdt hoe Jahwe zich als de Levende bewijst, in woord en

2. Het betreft een preek over Psalm 112:7, gehouden op 27 augustus 1865 in de Metropolitan Tabernacle, Londen (nr. 647).

daad. Hij is geen verre of onbereikbare God, maar – hoewel hoogverheven – toch nabij, waakzaam en werkzaam, zowel in Zijn zegen als in Zijn oordeel. Israël heeft zijn God niet in het leven geroepen. Nee, God schiep Israël als Zijn volk, nam het aan als Zijn kind. Hij leerde het lopen en nam het in Zijn armen en droeg het (Deut. 1:31; Hos. 11:3). Zo teer en zo liefdevol.

HET OUDE TESTAMENT OVER DE LEVENDE

God spreekt door Zijn Woord

Alleen een levende God spreekt. Afgoden zijn stom. Zij hebben een mond, maar spreken niet (Ps. 115:5). De God van Israël is geen zwijgende afwezige, maar een levende en sprekende God. Vanaf het begin van de schepping openbaart Hij Zich door Zijn Woord. Met dat Woord bracht Hij de hemel en de aarde tot aanzijn (Gen. 1; Ps. 33:6, 9), en via datzelfde persoonlijke spreken trad Hij in relatie met de mens, het kroonstuk van Zijn schepping. Hij zegende hen, gaf hun de opdracht de aarde te bevolken, haar te beheren en te heersen als koningen onder Zijn oppergezag (Gen. 1:28-30; 2:16-17). In dit spreken zoekt God contact met Zijn schepselen.

Toen de mens echter Gods stem negeerde en zijn eigen weg koos, zweeg de HEERE niet. Integendeel, Hij sprak opnieuw – nu in de vorm van oordeel, maar ook veel-belovend, een woord van toekomstige verlossing als een daad van Zijn genadige en verlossende liefde (Gen. 3:8-19). De Schepper laat de mens niet los, zelfs niet na de zondeval. Hij blijft Zijn mensenkinderen aanspreken.

Diezelfde stem klonk opnieuw, krachtig en rechtstreeks, toen God bij de Sinaï het verbond met Israël sloot. Daar sprak Hij niet slechts via Mozes, als bemiddelaar, maar richtte Hij Zich direct tot het volk. Nog voordat Hij de Tien Woorden gaf, stelde Hij Zichzelf voor:

Ik ben de HEERE, uw God, Die u uit het land Egypte, uit het slavenhuis, geleid heeft (Ex. 20:1-2; vgl. Deut. 4:12).

Gods spreken maakt duidelijk Wie Hij is: de God van Israël, de Verlosser, Die spreekt opdat wij Hem zouden kennen, vrezen en Hem vol liefde zouden gehoorzamen.

Door heel de geschiedenis van Israël blijft God spreken – nu meestal via profeten, die Zijn Woord ontvangen en doorgeven. Deze profeten stonden vaak in een eenzame positie: ze moesten een volk dat zich had afgekeerd van de HEERE, terugroepen tot Hem. Ware profeten spraken niet – in tegenstelling tot zogenaamde valse profeten – wat mensen wilden horen, maar wat God wilde dat zij zouden spreken. Zij confronteerden, waarschuwden en troostten op Gods tijd, vaak tegen hun eigen gevoel of verlangen in. Jeremia is hier een duidelijk voorbeeld van. Hij móest de woorden van God wel spreken; Hijzelf had hem immers overgehaald (Jer. 20:7). *Wel deed ik moeite om het in te houden, maar ik kon het niet* (Jer. 20:9), namelijk het spreken van de boodschap van de HEERE.

Toch is Gods spreken niet alleen vermanend en oordelend. Na de ballingschap klinkt opnieuw Zijn stem – ditmaal troostend en verwachting wekkend: *Troost, troost Mijn volk, zal uw God zeggen* (Jes. 40:1). Er zal spoedig een nieuwe heilstijd aanbreken, een tweede exodus, dit keer uit Babel.

In de hoofdstukken Jesaja 40–55 horen we hoe de HEERE voortdurend Zijn volk aanspreekt en herstel belooft. God richt Zich niet alleen tot Israël, maar ook tot de volken. De hele wereld wordt bij Zijn daden van verlossing betrokken en uitgenodigd om Hem te erkennen. Hij openbaart Zich als de enige ware God, als de rechtvaardige Redder Die heil brengt tot aan de einden der aarde:

Wend u tot Mij, word behouden, alle einden van de aarde, want Ik ben God en niemand anders (Jes. 45:22).

Hier spreekt de HEERE als de God van alle tijden en alle volken, Die Zijn Woord zendt om mensen te redden: zendingsperspectief in het Oude Testament.

Jezus is Gods laatste woord. In Hem heeft God alles gezegd wat Hij

wilde zeggen. Wie naar Hem luistert, hoort de stem van de Vader Zelf. Hij sprak met volmacht: *Maar Ik zeg u ...* Hij spreekt in opdracht van de Vader, woorden van de Vader (Joh. 14:24). Hij is het Woord Dat mens geworden is (Joh. 1:1) – van vlees en bloed. In Zijn spreken en daden heeft Hij verklaard Wie de Vader is (Joh. 1:18). Jezus is Gods gelaat naar ons toegekeerd. Door Zijn woorden en daden schittert de reddende liefde van de Vader.

God spreekt door Zijn daden

Dat God de Levende is, blijkt duidelijk uit Zijn daden. In Psalm 18 prijst David de HEERE en zegt in vers 47: *De HEERE leeft, en geloofd zij mijn Rots, geroemd zij de God van mijn heil.* Calvijn tekent hierbij aan dat deze woorden niet alleen betrekking hebben op het wezen van God, maar ook op Zijn werken, die ons tonen dat Hij leeft. In Psalm 18 prijst David God om Zijn hulp en daden van bevrijding:

Met U ren ik door een legerbende, met mijn God spring ik over een muur (30); U omgordde mij met kracht voor de strijd, U deed hen die tegen mij opstonden, onder mij neerbukken (40); U bent de God Die mij bevrijdt van mijn vijanden (49).

De levende God is een God Die Zijn kinderen helpt, bijstaat, kracht geeft en bevrijdt. Van zo'n God ga je houden: *Ik heb U hartelijk lief, HEERE, mijn sterkte (18:2).*

We gaan nu na waar God op andere plaatsen in de Bijbel de Levende wordt genoemd en wat wij daaruit kunnen leren. Wie is de levende God?

Hij ziet en helpt

De eerste keer dat God de Levende genoemd wordt, is in Genesis 16. Hagar geeft een put de naam 'Lachai-Roï' (Gen. 16:14). Dat betekent: de put van de Levende Die mij ziet. Hagar voelde zich gezien door God Die leeft. De Levende ziet Zijn schepselen en laat hen niet aan hun lot

over. In hoofdstuk 11 komen we terug op Gods voorzienigheid in het leven van Hagar.

Hij openbaart Zich in Zijn Naam

Toen Mozes bij de brandende braamstruik werd geroepen om zowel naar de farao als naar het volk te gaan, verzetste hij zich met kracht. Hij voelde zich totaal ongeschikt voor deze taak. *Wie ben ik, vroeg hij, dat ik naar de farao zou gaan en de Israëlieten uit Egypte zou leiden?* (Ex. 3:11). De HEERE antwoordde: *Voorzeker, Ik zal met u zijn* (vers 12).

Toen Mozes vroeg naar de betekenis van Gods Naam, antwoordde God: *Ik ben Die Ik ben* (of: *Ik zal zijn Die Ik zijn zal*). Dit krachtige 'Ik ben' betekent meer dan alleen 'Ik besta.' Het duidt op 'Ik ben de Levende', en Ik zal dit tonen door Mijn daden. Deze daden kunnen zich zowel manifesteren in verlossing en bevrijding als in oordeel en straf. De profeet Ezechiël sluit vaak zijn profetieën af met de woorden: *U zult weten dat Ik de HEERE ben* (zo bijvoorbeeld in Ez. 24:24, 27; zie ook 25:5, 7, 11, 17). In Ezechiël 24:24 sluit de HEERE woorden van oordeel af met deze uitspraak. Enkele verzen later, in 24:27, begint een periode waarin volop getuigd mag worden van genade, een nieuw begin, en een heerlijke toekomst. Op een geheel andere manier zullen de mensen dan ervaren wat het betekent 'dat Ik de HEERE ben'. Hij is de Levende, Die voor Zijn volk zal opkomen. Laten de volken daar rekening mee houden! Bij deze God legt de gelovige Israëliet een eed af: *Zo waar God leeft* (Job 27:2), *zo waar de HEERE leeft* (op veel plaatsen, o.a. 1 Kon. 17:1, Elia die voor Achab staat). De Levende weet of degene die een eed aflegt de waarheid spreekt. God Zelf kan ook een eed afleggen:

Zo waar Ik leef, spreekt de Heere HEERE, Ik vind geen vreugde in de dood van de goddeloze, maar daarin dat de goddeloze zich bekeert van zijn weg en leeft! (Ez. 33:11).

Het staat er zelfs nog korter: *Ik leef*. In de brief aan de Hebreëen (6:13) lezen we dat God bij Zichzelf zweert, omdat niemand hoger is dan Hij. Met de woorden *Ik leef* legt God dus een eed af, waarmee Hij uitdrukt

dat het volk er niet aan hoeft te twijfelen dat Hij vreugde vindt in de bekering van Zijn volk en niet in hun ondergang.

Telkens als Israël de Naam van de HEERE aanroept, gebeurt dat vanuit het diepe besef dat Hij leeft en nabij is: *Wij loven U, omdat Uw Naam nabij is* (Ps. 75:2). Hij is nabij om Zijn volk te beschermen en te verlossen. Welk groot volk is er, vraagt Mozes in Deuteronomium 4:7, waar de goden zo dichtbij zijn als de HEERE onze God, bij ons is, altijd als wij tot Hem roepen? Alleen de levende God is nabij. Op Hem kunnen wij aan onder alle omstandigheden.

Hij is de Ontzagwekkende

Voor dode afgoden hoeft niemand bang te zijn, maar voor de levende God past diep ontzag. Toen Israël bij de berg Sinaï Gods stem hoorde vanuit het vuur – zonder Hem te zien – beefde het van angst en eerbied (zie hierover meer in hoofdstuk 2).

In Deuteronomium 5:24–26 verwoordt het volk die ervaring: *Wie kan Gods stem horen en toch blijven leven?* Het volk is ten onrechte bang dat het zal sterven als het nogmaals Gods stem zou horen, en daarom schuiven zij Mozes naar voren als bemiddelaar. Maar hun diepe ontzag is wél op zijn plaats. Voor afgoden kun je neerknielen, maar voor de Levende kun je niet anders dan vol heilige eerbied luisteren.

Hij is de Machtige

Jozua, als de opvolger van Mozes, staat voor een minstens zo moeilijke opdracht als zijn voorganger. Mozes moest het volk door de Rode Zee naar de overkant leiden, wat een onmogelijke opgave was. Jozua moet niet alleen de Jordaan oversteken, maar ook de volken van Kanaän verslaan en verdrijven. Wie is daartoe in staat? Jozua roept het volk op om naar de woorden van de HEERE te luisteren (3:9). Als de HEERE de macht heeft om het volk door de Jordaan te leiden, dan heeft Hij als de levende God ook de macht de Kanaänieten en de overige volken te verdrijven: